

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA I DYDAKTYCZNA PROFESOR ALEKSANDRY JEWTUCHOWICZ

CZTERDZIEŚCI LAT PRACY NA UNIWERSYTECIE ŁÓDZKIM

W 2013 r. mija 40 lat pracy prof. Aleksandry Jewtuchowicz w Uniwersytecie Łódzkim. Jest to dobra okazja, aby przedstawić ścieżkę Jej kariery zawodowej i podsumować dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny.

Ukończenie studiów i pierwsza praca

Prof. Aleksandra Jewtuchowicz ukończyła studia w 1969 r. na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego ze specjalnością Ekonomiki Przemysłu. Jej praca magisterska pt. *Problemy fluktuacji siły roboczej w przedsiębiorstwach województwa łódzkiego* została napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Władysława Piotrowskiego. Po studiach podjęła swoją pierwszą pracę w Wojewódzkiej Komisji Planowania Gospodarczego w Łodzi. Zajmując się tam zagadnieniami koordynacji i lokalizacji inwestycji, zainteresowała się problematyką gospodarki regionalnej. Zdobyte podczas tych prac doświadczenia wpłynęły na Jej decyzję pogłębienia wiedzy teoretycznej. W efekcie, w latach 1972–1975 rozpoczęła Podyplomowe Studia Urbanistyki i Inwestycji Miejskich. Studia te miały dwie specjalizacje: urbanistykę i inwestycje miejskie. Pierwsza była prowadzona przez prof. dr hab. Jerzego Regulskiego, druga przez prof. Zdzisława Prochowskiego. Wybór urbanistyki i kontakt z prof. dr hab. J. Regulskim zadecydowały o Jej przyszłej karierze zawodowej.

W 1973 r. podjęła decyzję o powrocie na Uniwersytet Łódzki. Zostaje, zgodnie z ukończoną specjalnością, asystentem w Zakładzie Ekonomiki Przemysłu Instytutu Ekonomiki Produkcji, kierowanym przez

Jej pierwszego promotora prof. dr hab. Władysława Piotrowskiego. Od pierwszego dnia Jej opiekunem staje się dr Jadwiga Niedomagała, która wprowadzała Ją w tajniki pracy dydaktycznej i naukowej.

Praca na Uniwersytecie Łódzkim i udział w powstawaniu łódzkiej szkoły ekonomiki miast i regionów

W 1974 r. prof. dr hab. J. Reguński otwiera na Uniwersytecie Łódzkim w ramach Instytutu Ekonomiki Produkcji, Zakład Rozwoju Miast. Na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym jest to zupełnie nowa specjalizacja. W tym czasie mgr Aleksandra Jewtuchowicz kończy rozpoczęte w 1972 r. studia podyplomowe, pisząc pracę zaliczeniową pod Jego kierunkiem. Szukając pracowników do swojej jednostki, Profesor proponuje Jej zatrudnienie w nowo utworzonym Zakładzie. Zmiana Zakładu staje się decyzją przełomową w Jej karierze. Od tego czasu problematyka rozwoju miast i regionów towarzyszy przez całe Jej życie zawodowe.

Prof. dr hab. J. Reguńskiego należy uznać za twórcę łódzkiej szkoły ekonomiki miast i regionów, a szerzej szkoły badań przestrzennych. W 1976 r. Zakład Rozwoju Miast zmienia nazwę na Zakład Ekonomiki Rozwoju Miast, natomiast w 1978 r. Profesor J. Reguński powołuje Instytut Polityki Regionalnej, który zbiera w jednej jednostce badania przestrzenne, rozproszone do tej pory w różnych zakładach i katedrach Wydziału.

Pozycja w świecie naukowym prof. dr hab. Jerzego Reguńskiego, Jego bogata wiedza, nowatorski styl pracy i osobowość zadecydowały o profilu badawczym pracowników Zakładu, w tym, także prof. Aleksandry Jewtuchowicz. W pierwszym okresie Jej zainteresowania naukowe skupiały się głównie na zagadnieniach związanych z miastami i organizacją systemów osadniczych. W badaniach tych wyraźnie zarysowują się dwa nurty badawcze. Pierwszy dotyczy teorii rozwoju i funkcjonowania miast i ewolucji ich struktury wewnętrznej, drugim są studia nad przemianami systemów osadniczych i zmianami w hierarchii miast. Zwieńczeniem Jej badań nad tymi tematami stała się napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Jerzego Reguńskiego i obroniona w 1978 r. rozprawa doktorska pt. *Wpływ przedsiębiorstw przemysłowych na poprawę warunków życia ludności miejskiej wybranych województw*. Rozprawa ta otrzymała w 1979 r. nagrodę Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki oraz nagrodę Wojewody Piotrkowskiego. Kontynuacją Jej zainteresowań w tej dziedzinie były późniejsze analizy procesów urbanizacji, mechanizmów rządzących tymi procesami i czynników decydujących o hierarchii miast i procesach współczesnej metropolizacji, jak

również prace dotyczące dostosowania polskiego systemu osadniczego do procesów urbanizacyjnych obserwowanych w Europie.

Koniec lat 70. i początek 80. XX w. były szczególne dla Polski. Nieefektywność systemu politycznego i gospodarki centralnie planowanej zaczęła wywoływać coraz większe niezadowolenie społeczne. Protesty i związane z tym represje przyczyniły się do konsolidacji opozycji, dla której coraz wyraźniejsza stawała się konieczność reformowania systemu. Do dyskusji na ten temat włączają się różne środowiska i nieformalne grupy. Jedną z nich było, powstałe 1978 r. Konwersatorium „Doświadczenie i Przyszłość”. W jego działalność zaangażowany był prof. J. Regulski, którego prace nad reaktywowaniem samorządów terytorialnych wniosły nowe impulsy i wyznaczyły nowe kierunki badawcze w Zakładzie Ekonomiki Rozwoju Miast. W 1981 r. powstał pierwszy raport *Samorządne władze terenowe w zreformowanym ustroju gospodarczym PRL* (autorstwa J. Regulskiego, P. Burego, A. Jewtuchowicz, T. Markowskiego), który zawierał tezy odbudowy samorządu terytorialnego w Polsce.

Wprowadzenie stanu wojennego zablokowało dyskusje o samorządności lokalnej w Polsce i wstrzymało prace nad jej odbudowaniem. Lata 80. XX w. to dla prof. Aleksandry Jewtuchowicz okres poszerzania wiedzy o funkcjonowaniu miast i osadnictwa oraz kontynuowanie (w miarę ówczesnych możliwości) badań na temat samorządów lokalnych. W ciągu tych lat, z inicjatywy prof. Jerzego Regulskiego i pod jego kierownictwem, realizowane były też różne programy międzynarodowych badań porównawczych. Nawiązana m.in. współpraca z uniwersytetem w Nijmegen (Holandia) umożliwiła prof. Aleksandrze Jewtuchowicz odbycie w 1980 r. pierwszego zagranicznego stażu naukowego, jak i uczestnictwo w pracach grupy badawczej PONECOS (Poland–Netherlands Comparative Study).

Przełomowym pod tym względem okazał się rok 1983, w którym otrzymała Ona stypendium Rządu Francuskiego i wyjechała na 5 miesięczny staż do Uniwersytetu Paris X-Nantèrre. Będąc pod opieką wybitnego francuskiego znawcy problematyki regionalnej i miejskiej P.H. Derycke'a, miała okazję zapoznać się z literaturą światową w tym zakresie. Szczególnie zainteresowała Ją problematyka efektów zewnętrznych. W Paryżu zredagowała na ten temat swój pierwszy artykuł w języku francuskim pt. *L'industrie et l'organisation spatiale en presence d'effets externes d'agglomeration dans l'économie planifiée*. Został on opublikowany w Zeszytach Naukowych CERVE Uniwersytetu Paris X-Nantèrre (1983). Owocem tych studiów stał się cykl prac dotyczących istoty efektów zewnętrznych oraz ich wpływu na funkcjonowanie systemów społecznych, za który otrzymała w 1987 r. nagrodę indywidualną trzeciego stopnia Rektora Uniwersytetu

Łódzkiego. Tematyka ta stanowiła również kluczowe zagadnienie Jej rozprawy habilitacyjnej pt. *Efekty zewnętrzne w procesach urbanizacji i industrializacji* obronionej w 1988 r. Stanowiła ona w Polsce jedno z nielicznych opracowań na temat teorii efektów zewnętrznych i została nagrodzona przez Rektora Uniwersytetu Łódzkiego.

Odbyte staże w krajowych i zagranicznych ośrodkach umożliwiły prof. Aleksandrze Jewtuchowicz zdobycie doświadczeń w prowadzeniu samodzielnych badań naukowych. W latach 1986–1990 kierowała dwoma tematami realizowanymi w ramach Centralnych Programów Badań Podstawowych: *Bariery w gospodarczym i przestrzennym rozwoju miast i regionów oraz Rozwój regionalny – rozwój lokalny – samorząd terytorialny*. Wyniki tych prac stały się podstawą do napisania szeregu artykułów naukowych i posłużyły jako materiał dla opracowania ekspertyz na potrzeby administracji wojewódzkiej i rządowej.

Transformacja ustrojowa – nowe problemy, nowe szanse i wyzwania

Zmiany polityczne, jakie nastąpiły w Polsce po 1990 r. zaowocowały reorganizacją Uniwersytetu Łódzkiego i w tym Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego. W 1992 powstają nowe jednostki organizacyjne i jednocześnie przestaje funkcjonować szereg instytutów, w tym Instytut Polityki Regionalnej. Na jego likwidację wpłynęła m.in. rezygnacja z pracy na Uniwersytecie Łódzkim prof. dr hab. J. Regulskiego, który przyjmuje funkcję pełnomocnika ds. samorządu terytorialnego w rządzie Premiera Tadeusza Mazowieckiego. Powstaje nowa jednostka: Zakład Ekonomiki Regionalnej i Ochrony Środowiska, utworzony na bazie pracowników Zakładu Gospodarki Przestrzennej i Pracowni Dydaktycznej. Kierownikiem Zakładu zostaje dr hab. Aleksandra Jewtuchowicz. Zakład ten w 2006 r. przekształcił się w Katedrę Gospodarki Regionalnej i Środowiska.

Zmiana sytuacji politycznej wymusiła inne spojrzenie na terytorialny rozwój gospodarczy i społeczny oraz skłoniła do poszukiwania mechanizmów właściwych gospodarce rynkowej. Zagadnienia gospodarki lokalnej, regionalizacji i szeroko pojętej polityki transformacji regionów w skali kraju i skali globalnej są przedmiotem znakomitej większości prac prof. Aleksandry Jewtuchowicz z lat 90. XX wieku. Podstawą intelektualną tego wątku Jej prac jest, ogólnie rzecz biorąc, stwierdzenie, że przemiany we współczesnej gospodarce charakteryzują takie zjawiska jak: globalizacja i związana z tym decentralizacja władzy wiążąca się z nową logiką gospodarowania, znaczenie i silny wpływ nowych technologii prowadzący do budowania społeczeństwa opartego

na wiedzy, powstanie nowych mechanizmów rozwoju terytorialnego i pojawienie się koncepcji regionów „uczących się”. Wszystkie te zagadnienia znajdują swoje odzwierciedlenie w publikowanych artykułach i pracach eksperckich. Była, i jest, wielokrotnie powoływana w charakterze konsultanta naukowego i eksperta (w tym eksperta dla programu PHARE) w zakresie rozwoju terytorialnego. Kierowała również zespołami badawczymi bądź uczestniczyła w opracowywaniu licznych planów strategii rozwoju oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Współpraca z praktykami stwarzała Jej dobre warunki do weryfikacji swoich przemyśleń teoretycznych oraz do poszukiwania zarówno metod jak i mechanizmów rządzących gospodarką gmin i regionów. Swoje przemyślenia publikowała w czasopismach polskich i zagranicznych oraz prezentowała na licznych konferencjach krajowych i międzynarodowych. Z tego okresu za istotny należy uznać cykl artykułów opublikowanych w języku francuskim w *Cahiers d'Economie Appliquée aux Sciences Humaines* (CEASH) wydawanych przez Uniwersytet Montpellier 3. Ogólnie, Jej dorobek w tym okresie można zakwalifikować do następujących grup problemowych:

- wpływ procesu globalizacji, metropolizacji i integracji europejskiej na rozwój regionów;
- decentralizacja władzy, wiążąca się ze studiami i badaniami nt. rozwoju lokalnego, jego specyfiki, genezy, wymiarów i skali;
- regionalne procesy restrukturyzacyjne, obejmujące prace ukażujące nową logikę gospodarowania, tworzenie się nowych przestrzeni produkcyjnych, przechodzenie do nowych koncepcji rozwoju związanych z nowymi technologiami;
- uwarunkowania powstawania innowacyjnych środowisk przedsiębiorczości; przedmiotem badań są tu mechanizmy, które uruchamiają proces tworzenia się takiego środowiska, prowadzący w konsekwencji do powstawania różnych form terytorialnej organizacji produkcji,
- procesy rekonwersji regionalnej i ich charakterystyka; celem tych prac jest m. in. porównanie przebiegu polskich procesów dostosowawczych i przyjętej polityki rozwoju z rozwiązaniami stosowanymi w krajach Europy Zachodniej.

Lata 90. to również okres tworzenia nowego Zakładu i budowanie jego spójności. Podejmowane badania krajowe i międzynarodowe oraz zaangażowanie we współpracę z samorządami terytorialnymi kształtowały jego profil naukowy. Realizowane studia w ramach licznych grantów badawczych (zleczanych przez ministerstwa, jednostki samorządu terytorialnego różnego szczebla, jak również finansowanych przez środki Unii Europejskiej), pozwoliły stworzyć prof. Aleksandrze Jewtuchowicz sprawny

i kreatywny zespół naukowców składający się z pracowników początkowo Zakładu, a później Katedry Gospodarki Regionalnej i Środowiska.

Prowadzone w Katedrze wspólne badania empiryczne i studia teoretyczne, obok Jej własnych autorskich artykułów, zaowocowały publikowanymi, pod Jej kierownictwem naukowym monografiami, z których do najistotniejszych można zaliczyć: *Terytorialne i ekologiczne aspekty rozwoju gospodarsprawczego* (1997), *Środowisko przedsiębiorczości, innowacje a rozwój terytorialny* (1997), *Strategiczne problemy rozwoju regionów w procesie integracji europejskiej* (2000), *Struktury i procesy kształtujące łódzki region społeczno-gospodarczy* (2002, współredakcja z A. Suliborskim). Nie do przecenienia była także możliwość przeprowadzania badań na potrzeby prac związanych ze zdobywaniem tytułów i stopni naukowych.

Badania nad procesami globalizacji i związanej z tym decentralizacją władzy w sposób naturalny kieruje zainteresowania Pani Profesor na regionalne i lokalne warunki rozwoju. Przyjmując, jako punkt wyjścia stwierdzenie, że konkurencja jest globalna a konkurencyjność buduje się lokalnie, podejmuje studia teoretyczne i badania empiryczne na temat przestrzennej organizacji lokalnych systemów produkcyjnych. Pojęciem centralnym i osią, wokół której koncentrują się Jej rozważania jest terytorium i terytorialny wymiar rozwoju. Efektem tego nurtu badawczego jest wydana w 2004 r. pod Jej redakcją naukową praca zbiorowa *Wiedza, innowacyjność, przedsiębiorczość a rozwój regionów* oraz własna książka wydana w 2005 r. pt. *Terytorium i współczesne dylematy jego rozwoju*. Ta ostatnia pozycja (wraz z pozostałym dorobkiem) stała się podstawą do nadania prof. Aleksandrze Jewtuchowicz w 2006 r., przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polski Lecha Kaczyńskiego, tytułu profesora nauk ekonomicznych.

Książka ta stanowi, w dużym stopniu, syntezę Jej dotychczasowych prac tak teoretycznych jak i empirycznych. Podejmuje w niej próbę uporządkowania współczesnych koncepcji rozwoju terytorialnego, pokazanie czynników, które decydują o dynamice tego rozwoju oraz warunków włączania się lokalnych gospodarek w szybki i skomplikowany proces globalizacji. Myślą przewodnią jest analiza relacji społeczeństwo – gospodarka, co w praktyce przekłada się na relacje terytorium lokalne – przedsiębiorstwo. Zagadnieniem centralnym jest terytorium i sposób, w jaki wpływa ono na zachowania i organizację produkcji będąc jednocześnie samo przez tę produkcję przekształcane. Za tę książkę Pani Profesor otrzymała w 2006 indywidualną nagrodę Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Istotną część aktywności naukowej prof. Aleksandry Jewtuchowicz stanowi uczestnictwo w konferencjach naukowych, krajowych i zagranicznych, na których – po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego

– wystąpiła z ponad 70 referatami (w tym wielu w języku francuskim). Większość z nich została opublikowana w recenzowanych monografiach. W dyskusjach i referatach wygłaszanych na konferencjach Pani Profesor konsekwentnie prezentuje nowe (przynajmniej w Polsce) podejścia i koncepcje rozwoju terytorialnego.

Współpraca z uniwersytetami francuskimi

Od początku swojej działalności naukowej prof. Aleksandra Jewtuchowicz rozwijała kontakty naukowe z uczelniami zagranicznymi, ale szczególne miejsce w Jej karierze zawodowej zajmuje współpraca z naukowcami francuskimi. Datuje się ona od początków lat osiemdziesiątych, kiedy podjęła współpracę z Instytutem Geografii Uniwersytetu Warszawskiego, której efektem było aktywne uczestnictwo w polsko-francuskiej grupie badawczej. Umowa zawarta między Uniwersytetem Warszawskim i Uniwersytetem Paul Valéry Montpellier III nazwana „Languedoc-Mazowsze” zakładała badania porównawcze na temat rozwoju lokalnego i regionalnego. Rezultatem tych badań, przeprowadzanych w latach 1982–1992 równoległe w Polsce i we Francji, były m.in. studia przypadków gmin polskich i francuskich. Stanowiły one cykl publikacji w języku francuskim, wydawany w latach 1984–1992 przez Uniwersytet Warszawski i Uniwersytet Montpellier III pod wspólnym tytułem *Valeur de l'espace et développement local*.

Udział w tych badaniach i staż na Uniwersytecie Paris X-Nanterre, zapoczątkowały ściśle kontakty naukowe Pani Profesor ze środowiskiem regionalistów frankofońskich. W 1992 r. zostaje Ona członkiem międzynarodowego frankofońskiego stowarzyszenia nauk regionalnych (*Association de Science Régionale de Langue Française [ASRDLF]*), w którego pracach uczestniczy do dzisiaj. Z Jej inicjatywy, ASRDLF organizuje w 1993 r. w Łodzi (wspólnie z kierowanym przez Nią Zakładem Ekonomiki Regionalnej i Ochrony Środowiska) konferencję, będącą częścią corocznego kongresu pt. *Développement local i régional dans la période de transformation de l'économie polonaise*, na którą przyjechali wybitni regionaliści z Polski i Europy.

Rezultatem uczestnictwa prof. Aleksandry Jewtuchowicz w grupie „Languedoc-Mazowsze” było zainicjowanie bezpośredniej współpracy między Uniwersytetem Paul Valéry Montpellier III i Uniwersytetem Łódzkim. Początkowo współpraca ta nie była sformalizowana, spotkania i kontakty odbywały się przy okazji konferencji i udziału w badaniach prowadzonych przez inne ośrodki naukowe. Punktem zwrotnym tych kontaktów stały się pierwsze częściowo wolne wybory z 1989 r., powołanie

nowego rządu i przystąpienie do zmian ustrojowych. Współpracujący z prof. Aleksandrą Jewtuchowicz naukowcy z Francji z ciekawością i dużym zainteresowaniem przyglądali się wysiłkom przedstawienia polskiej ekonomii i polskiego społeczeństwa na tory gospodarki rynkowej. Nie tylko z politycznego, ale także z naukowego punktu widzenia był to bowiem przypadek szczególny. Polakom zaś brakowało dobrych przykładów i podstaw teoretycznych wyjaśniających nowe zjawiska i procesy. W 1990 roku powstała więc idea prowadzenia wspólnych studiów i badań na temat przebiegu polskiej transformacji, podczas których kole-dzy z Francji zapoznawali się z polską specyfiką i jednocześnie służyli wiedzą na temat mechanizmów funkcjonowania gospodarki rynkowej. Inicjatywa ta zaowocowała podpisaniem pierwszej pięcioletniej umowy o bezpośredniej współpracy między Uniwersytetem Łódzkim, reprezentowanym przez Katedrę Gospodarki Regionalnej i Środowiska (ówcze-śnie Zakład Ekonomiki Regionalnej i Ochrony Środowiska) Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego a Uniwersytetem Paul Valéry Montpellier III. Kierownikami zespołów badawczych i odpowiedzialnymi za przebieg umowy zostały: ze strony francuskiej prof. Geneviève Duché a ze strony polskiej prof. Aleksandra Jewtuchowicz.

Umowa ta, obok wymiany wykładowców oraz staży dla studentów i młodych badaczy, zakładała wspólne prowadzenie badań. Dorobek tej polsko-francuskiej grupy badawczej stanowią liczne książki, artykuły (w języku polskim i francuskim), prace niepublikowane oraz różnego rodzaju ekspertyzy wykonywane dla samorządów terytorialnych, instytucji regionalnych, itp. (bilans 20 letniej współpracy pokazuje pu-blikacja: *Terytorialny wymiar procesów innowacji i przedsiębiorczości. Studia polsko-francuskie (Innovation et entrepreneuriat: quels enjeux territoriaux? Analyses croisées franco-polonaises)*, pod red. (sous la direction de) A. Jewtuchowicz, G. Duché, A. Nowakowska, C. Peyroux, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2012). Doliczyć do tego trzeba sys-tematycznie organizowane wspólne seminaria i konferencje. Sukces tej współpracy jest niewątpliwy. Nie do przecenienia jest jej rola w rozwoju naukowym wszystkich uczestniczących w niej osób. Dała ona szansę uczestnictwa w europejskich organizacjach naukowych i konferencjach oraz umożliwiła wchodzenie w międzynarodowe sieci badawcze. W koń-cu, co jest równie ważne, zaowocowała ona wieloma przyjaźniami i osobistymi kontaktami oraz pozwoliła lepiej poznać i zrozumieć inne środowiska i społeczności.

Od blisko 20 lat prof. Aleksandra Jewtuchowicz jest członkiem Ko-mitetu Pilotażowego (rady zarządzającej) międzynarodowej sieci ba-dawczej PGV (*Un réseau de Laboratoires Européens associant des Pays d'Europe Occidentale et des Pays du Groupe de Vysegrad*), powstałej

z inicjatywy Claude'a Martina z Uniwersytetu Pierre Mendes-France w Grenoble. Sieć ta łączy badaczy z kilkunastu krajów europejskich spotykających się corocznie na konferencjach naukowych w różnych krajach członkowskich Unii Europejskiej. Od 2010 r. sieć PGV ma status formalnego stowarzyszenia.

Kształcenie studentów i wychowanie kadry naukowej

Zajęcia dydaktyczne Pani Profesor prowadzi nieprzerwanie od momentu swojego zatrudnienia na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ. Stosownie do własnego rozwoju naukowego i zapotrzebowania Uczelni stopniowo rozszerzała swą ofertę zajęć. Od ćwiczeń (prowadzonych jako asystent), poprzez wykłady, seminaria dyplomowe i magisterskie, do seminariów doktorskich podjętych po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego. Opiekuje się też studentami z indywidualnym tokiem studiów. W Jej ofercie znajdują się również wykłady i seminaria w języku francuskim dla studentów polskich i zagranicznych.

Praca dydaktyczna Prof. Aleksandry Jewtuchowicz nie ogranicza się tylko do działalności w Uniwersytecie Łódzkim. Wykładała również na innych uczelniach w kraju, m.in. na Podyplomowym Studium Planowania Przestrzennego Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej (1993–1995), na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu (1998–2006), Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej w Pabianicach (2002–2010) i innych. Istotnymi w Jej działalności dydaktycznej są wykłady prowadzone na uczelniach zagranicznych. Pierwsze doświadczenia pod tym względem uzyskała w latach 1991–1993 we współpracy z Międzynarodową Szkołą Konsultantów (*L'Ecole des Consultants*) w Angers we Francji.

Znaczące miejsce w Jej działalności dydaktycznej zajmuje współpraca z Uniwersytetem w Montpellier III, w którym od 1993 r. systematycznie prowadzi wykłady i seminaria ze studentami tej uczelni. Uniwersytet ten systematycznie zaprasza Ją w charakterze profesora wizytującego (*professeur invité*) oraz w ramach programu Socrates i bezpośredniej współpracy. Tematyka wykładów pokrywa się z Jej specjalizacją naukową i dotyczy ekonomiki miast i regionów, terytorium i rozwoju terytorialnego, funkcjonowania samorządów terytorialnych, polityki regionalnej, w tym polityki Unii Europejskiej, itp.

Działalność dydaktyczna i naukowa na innych uczelniach nie zmniejsza w żaden sposób Jej zaangażowania w pracę w macierzystej jednostce. Zawsze była i jest do dyspozycji pracowników i studentów. W 1998 z Jej inicjatywy i przy znaczącym zaangażowaniu uruchomiony

został kierunek „Gospodarka przestrzenna”, który w tym czasie, na studiach ekonomicznych był zupełnie nowatorskim, interdyscyplinarnym kierunkiem kształcenia i od początku cieszył się dużą popularnością. Ponadto, w ramach tego kierunku prowadzi specjalność „Zarządzanie miastem i regionem”. Będąc koordynatorem i opiekunem kierunku i specjalności (a także z tytułu pełnienia funkcji dyrektora Instytutu Gospodarki Przestrzennej) odpowiada za cały proces dydaktyczny, tzn. plany i programy nauczania ze wszystkich przedmiotów na wszystkich typach studiów.

Dobrze układająca się współpraca zakładów i katedr zorientowanych na badania przestrzenne i rosnąca liczba studentów kierunku spowodowała, że w 2003 r. podjęto decyzję o utworzenie jednostki organizacyjnej mogącej koordynować proces dydaktyczny. W ten sposób w grudniu 2004 r. powołany został Instytut Gospodarki Przestrzennej składający się z 5 Katedr: Gospodarki Regionalnej i Środowiska kierowanej przez prof. dr hab. Aleksandrę Jewtuchowicz, Gospodarki Samorządu Terytorialnego kierowanej przez prof. dr hab. Eugeniusza Wojciechowskiego, Polityki Ekonomicznej kierowanej przez prof. dr hab. Elżbietę Kryńską, Inwestycji i Nieruchomości kierowanej przez prof. dr hab. Ewę Kucharską-Stasiak oraz Ekonometrii Przestrzennej kierowanej przez prof. dr hab. Bogdana Suheckiego (aktualnie przez prof. dr hab. Jadwigę Suhecką). Dyrektorem Instytutu zostaje prof. Aleksandra Jewtuchowicz i funkcję tę pełni do dzisiaj.

Doświadczenia dydaktyczne i wiedza Pani Profesor powodują, że zarówno studenci jak i doktoranci wybierają Ją na promotora swoich prac i dysertacji. Ogółem była opiekunem naukowym ponad 250 absolwentów (na wszystkich typach studiów). Wypromowała 11 doktorów nauk ekonomicznych, aktualnie pod jej kierunkiem otwarte są 4 kolejne przewody. Warto podkreślić, że trzon kierowanej przez nią Katedry Gospodarki Regionalnej i Środowiska stanowią osoby, które napisały swoje dysertacje pod jej kierunkiem a w ubiegłym roku, jedna z Jej pierwszych doktorantek, Aleksandra Nowakowska, obroniła z sukcesem rozprawę habilitacyjną.

Pani Profesor jest ponadto autorką trzydziestu recenzji dysertacji doktorskich, sześciu recenzji w przewodach habilitacyjnych (w tym cztery wydawnicze), dwóch recenzji tzw. „książek profesorskich”, licznych recenzji projektów badawczych i wykonanych na ich podstawie opracowań, wielu recenzji wydawniczych książek i artykułów oraz kilkudziesięciu recenzji referatów w obcych językach (francuskim i angielskim) kwalifikowanych na konferencje zagraniczne, licznych recenzji prac magisterskich i licencjackich. Od 1990 r. była stałym recenzentem KBN (aktualnie NCN), dla którego systematycznie wykonuje opinie

naukowe projektów przygotowywanych przez różne grupy badawcze. Za działalność naukową i dydaktyczną uzyskiwała nagrody rektorskie oraz odznaczenia, a przede wszystkim Srebrny Krzyż Zasługi, Medal Złoty za Długoletnią Służbę oraz Medal Komisji Edukacji Narodowej.

Działalność i zaangażowanie w pracy naukowej i dydaktycznej Pani Profesor Aleksandry Jewtuchowicz zaowocowały zbudowaniem dużego, młodego i interdyscyplinarnego zespołu, złożonego głównie z Jej byłych doktorantów. Dorobek naukowy oraz doświadczenie Profesor Aleksandry Jewtuchowicz były dla wielu z nas inspiracją do podejmowania nowych tematów badawczych, a Jej życzliwość dużym wsparciem w pogłębianiu zainteresowań naukowych.

Dla nas – osób mających zaszczyt i przywilej pracy i codziennego kontaktu z Panią Profesor – naturalnym wydaje się odwołanie do Jej cech charakteru, które sprawiają, że Pani Profesor jest dla nas nie tylko wybitnym akademikiem i przewodnikiem w drodze rozwoju naukowego, ale przede wszystkim – wspaniałym Człowiekiem. Jej życzliwość, otwartość i serdeczność w kontaktach z drugim człowiekiem, właściwy dystans do świata i wyjątkowe poczucie humoru powodują, że Pani Profesor jest dla nas osobą wyjątkową – mądrym Nauczycielem, i wreszcie – nieocenioną Koleżanką i Przyjaciółką.

Aleksandra Nowakowska z Zespołem Pracowników
Katedry Gospodarki Regionalnej i Środowiska